

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקמה

ערב שבת-קודש
פרשת שמות
י"ט בטבת ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

למצות מצוה, משום "שומר מצוה לא ידע דבר רע", וגם בהם לכתחילה) מציע לשים ברזל כמו מחט בתוך המים (ולחציאו מיד אח"כ). כמו"כ כי שם בקשר למים שבשכונת המת (בית שמת בו ובי בתים הסמוכים). [וכן אין שותים מים בשעת התקופה עצמה] ועדי"ז בסי"ו רו סי"ד. וכן הובא ברמ"א יו"ד קטו ס"ה, וצ"ע שבשו"ע רבנו, חוי"מ ה"י שמירת גוף ונפש ס"ד (במהדורת קה"ת תשי"ב ואילך, חלק

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

(ב) בעבודת התפילה – בסידורו השווה לכל נפש [כולל גם לימוד מאמרי חסידות שלו בעניין התפילה, החל מהמאמר 'הקול קול יעקב' שנדפס בהקדמת סידורו].

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב – לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאנו ממלאי מקומו.¹

(ד) לקיים התועדות של שמחה [ב'יום הילולא רבא' זה, כפשוטו – שמחה גדולה ביותר, הקשורה ב'הילולא' חתונה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה את השאלה אודות התועדות ביום ההילולא²], בה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות.³

פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הני"ץ או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הממוכנים.

יום חמישי

כ"ה בטבת

תקופת טבת: בשעה 10:30.

עמ' רמט. רנד) הרמזים בכך שיהילולא רבאי של אדה"י היתה בחודש טבת – שמוזה מוכן עוד יותר איך שהיא עניין של שמחה – לקוטי שיחות כרך כ"א עמ' 277-278. בהתועדות כי"ד טבת תשי"ב (תורת מנחם – התועדות ח"ד עמ' 262) ציונה הרבי לנגן ניגון די' בבית של אדה"י, וניגון ייניע זוריצ'י כלופצ'י.
6) 'תורת מנחם' – התועדות תשמ"ז ח"ב עמ' 292.
7) שם עמ' 286 הערה 66 – מונה (ההדגשה במקור).
8) ראה שו"ע אדמוה"י סי' תנה סט"ו, שהחמיר בעניין מים ששהו בביתו [מגולים, ע"פ הדי"מ שם, ואפילו בתוך המקור] בשעת [חצי שעה לפני וצאי שעה אחרי – דרכיית יו"ד קטור, פ"ח מכתבי"ש] **התקופה** (אם לא מים שנשאבו

שבת קודש פרשת שמות

כ"ב בטבת

הפטרה: "הבאים ירש" (ישעיה כו, ר"כח, יג. כט, ככ"כג).¹

יום רביעי

כ"ד בטבת

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבנו הגדול, רבי שניאור-זלמן מליאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר האדיט².

כל אחר ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד התורה – להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל ההילולא: סעיף בשולחן-ערוך שלו במקום שליבו חפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא, וכן עניין בדרושי חסידות שלו, ומה טוב עניין שהוא בעיתו ובזמנו – מתורה-אור לפרשת השבוע.³

1) לוח כולל-חב"ד. ספר-המנהגים עמ' 32.
2) לוח כולל-חב"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מלאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב אדמו"ר האמצעי ועוד ביספר התולדות – רבי שניאור-זלמן, רבנו הזקן הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ד עמ' 1025 ואילך, ובקצרה ברשימת הצמח-צדק בס' אגרות קודש, ברולקין תשי"מ, עמ' שכא. צילום המצבה בסי' יימי חב"ד ביום זה.
3) לקוטי שיחות חכ"א עמ' 296.
4) ג' העניינים – לקוטי שיחות שם עמ' 276, שה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 270 והתועדות תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מונה.
5) ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבלקוטי לוי-יצחק (אגרות

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

"ט בטבת ה'תשס"ה – כ"ו בטבת ה'תשס"ה"

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	י"ט בטבת	הלי איטורי ביאה. פרק כב-כג. הלי מאכלות אסורות.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי שמיטה ויובל. פרק ו.	מליית שנג. מ"ע קמט.
ש"ק	כ' בטבת	פרק ב-ד.	פרק ז.	מ"ע קנ. קנא. קנב. מליית קעב. קעד.
א'	כ"א בטבת	פרק ה-ז.	פרק ח.	מליית קעג. קעה. קעו. קעח.
ב'	כ"ב בטבת	פרק ח-י.	פרק ט.	מליית קעט. קפ. קפח.
ג'	כ"ג בטבת	פרק יא-יג.	פרק י.	מליית קפא. קפב. קפד. קפה. קפג.
ד'	כ"ד בטבת	פרק יד-טו.	פרק יא.	מליית קפו. קפז. קפט. קצ. קצא. קצב.
ה'	כ"ה בטבת	פרק ז. הלי שמיטה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מליית קצג. קנג. קצד. מ"ע קמו.
ו'	כ"ו בטבת	פרק ג-ה.	פרק יג.	מליית קא.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השח"י		זמן וציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
א', י"ט בטבת	4.35	5.26	5.46	6.47	9.10	11.44	12.14	4.46.3	5.13
ש"ק, כ' בטבת	4.36	5.24	5.47	6.48	9.11	11.44	12.14	4.47.2	5.14
א', כ"א בטבת	4.36	5.24	5.47	6.48	9.11	11.45	12.15	4.48.0	5.14
ב', כ"ב בטבת	4.36	5.25	5.47	6.48	9.12	11.45	12.15	4.48.7	5.15
ג', כ"ג בטבת	4.36	5.25	5.47	6.48	9.12	11.46	12.16	4.49.5	5.16
ד', כ"ד בטבת	4.37	5.25	5.47	6.48	9.12	11.46	12.16	4.50.3	5.17
ה', כ"ה בטבת	4.37	5.25	5.48	6.48	9.12	11.47	12.17	4.51.1	5.17
ו', כ"ו בטבת	4.37	5.25	5.48	6.48	9.13	11.47	12.17	4.51.9	5.18

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
שמות	4.10	5.26	4.24	5.28	4.14	5.25	4.29	5.29
וארא	4.16	5.31	4.30	5.33	4.19	5.31	4.34	5.34

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מור"ל: מכוון ליובאוויטש ש"ע צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ברכת המזון, שיעור התפילין

ברכת המזון

בנוגע למה שכתב הרב גינזבורג ב'לוח השבוע' גיליון תקמ"א הערה 66 בעניין אם שכח לומר 'ועל הניסים' בברכת המזון:

(א) יכולני לאשר כי גם בדפוס ראשון של סידור יעב"ץ (אלטונא תק"ה) הציב 'הרחמן' של השוכח [יעלה ויבוא] על הניסים אחרי 'הרחמן' של ראש חודש. [ראיתי בתוכנה 'אוצר החכמה', והוא בעמוד שח ב של ח"א של הסידור].

(ב) בסוף הערתו שואל למה חישוב סיום ברכת הטוב והמטיב ב'ונאמר אמן' ולא ב'ואימרו אמן' בסוף 'הרחמן' הוא יזכנו'. ולדידי ניהא לי על פי איגרות-קודש של כ"ק אדמו"ר הרי"ץ נ"ע (ח"א עמ' רב ואילך) שעד 'ממרום ילמדו' ולא עד בכלל הוא על סדר י' ספירות וממנו והלאה הוא עניין אחר.

הרב לוי-צחק ראסקין, דומ"ץ דקהילת חבי"ד, לונדון אנגליה

תפילין ארבע על ארבע

בנוגע לתפילין ארבע על ארבע, במה שכתב הרב גינזבורג בגיליון תקמ"ב:

בהוצאה החדשה של שולחן-ערוך אדמוה"ו, סימן לב, סעיף סג (הערה תקנג) מביא כמה מקומות באיגרות-קודש מאת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כדלהלן.

אגרות-קודש כרך יא, עמ' שו: "במה שכתב אודות הבתים דאצבעיים על אצבעיים, יעויין בזה בספר שיעורי-תורה להרב נאה ז"ל, וידוע אשר מנהגנו הוא בשיעור זה ונזכר גם-כן בתניא באגרת-הקודש סימן יו"ד (קטו,א)".

שם עמ' סד: "במה שכתב אודות הבתים דאצבעיים על אצבעיים לתפילין, הנה כמה מהאחרונים בשולחן-ערוך אורח-חיים סימן ל"ב סעיף מ"א מפרשים שהכוונה בזה לתיאורא. אבל בפרי-מגדים שם מפרש לדעת רש"י (שהכוונה על הבתים וכן משמע גם-כן מלשון הרא"ש, ומובא בטור שהכוונה על הבתים, וכמו שהעיר גם-כן על זה באות-חיים שם ס"ק י"ט. ולכן המהדרים עושים מירת הבתים אצבעיים על אצבעיים".

אגרות-קודש כרך יג, עמ' נא: בהנוגע לאצבעיים על אצבעיים כבר נאספו הדעות בזה בספר 'מאסף לכל המחנות' על אתר.

אגרות-קודש, כרך טו, עמ' תלז: "במה שכתב על-דבר שיעור דאצבעיים בתפילין בלי התיאורא — עיין שולחן-ערוך אדמוה"ו סימן לב, סעיף סג: הבתים כו' אבל אורך ורוחב התיאורא כו' שהבתים כו' צריכים להיות אצבעיים כו'. פרי-מגדים א"א סקנ"ו (דהקשה עליו באות-חיים סקי"ט). ראש הובא בטור: יקח דפוס כו' אצבעיים (כהערת האות-חיים שם, סוס"ק כ'). שו"ת בית-שערים חלק אורח-חיים סכ"ח (ואינו תחת ידי)".

אבא ברננסון, כפר-חבי"ד

יד המקושרים תהיה על העליונה

לא רק לגבי המנגדים מבחוץ, אלא גם לגבי המנגדי שבו גופא □ צדיקים דומים לבוראם, ועל-ידי לימוד תורתם, שבה הכניסו את עצמותם, נעשה צוותא וחיבור בינם לבין הלומד □ עניין זה מודגש במיוחד בספר התניא — 'תורה שנכתב' דתורת החסידות — שעל-ידי לימודו בכל יום נעשה צוותא וחיבור עם נשיאנו הגדול □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

פעם אחת, בצאת אדמו"ר הזקן מחדרו, שמע את זוגתו הרבנית משוחחת עם כמה נשים, ואומרת אודותיו: "מיינער זאגט".

— איתא בספרים שאשה לא תקרא את בעלה בשמו, מפני כבודו. ועל-אחת-כמה-וכמה כשמדובר אודות אדמו"ר הזקן, שהיה נשיא בישראל. ולכן לא קראתו זוגתו הרבנית בשמו, אלא אמרה "מיינער". —

ויאמר אדמו"ר הזקן — בניגון, כדרכו: "מיט איין מצווה בין איך דיינער, מיט מצוות וויפעל איז מען דעם אויבערשטנס" (עם מצווה אחת — הנני שלך, עם קיום המצוות — עד כמה אנו של הקב"ה), ונשען על מזוזת הפתח, און האט זיך פאר'דביקות (ושקע ברביקות).

כשנתעורר מדביקותו אמר: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה", על-ידי בנות ציון נעשית היציאה ("צאינה") מהגבלת הכלי, והראייה ("וראינה") באלוקות ("במלך שלמה", "מלך שהשלום שלו").

א. מחרתו של יום השבת-קודש זה — מוצאי שבת-קודש — הוא יום ההילולא של אדמו"ר הזקן.

ובהקדמה — שאף-על-פי ש"אין שבת מכינה ליום-טוב" ומכל-שכן לחול, הרי ביחד עם זה לאיך מצינו בנוגע ליום השבת ש"מיניה מתברכין כולהו יומין"², היינו, שמיום השבת נמשכים כל ההמשכות — הן בגשמיות והן ברוחניות — על כל ימי השבוע הבא. והעניין בזה — שהכנה גשמית לצורך העניינים (הגשמיים או הרוחניים) של ימות החול, אסורה בשבת; אבל הכנה רוחנית שעל-ידה יתוסף בהמשכה מיום השבת לימות החול (הן ברוחניות והן בגשמיות) — מותרת ביום השבת.

ומזה מובן גם בנוגע להכנה הרוחנית ליום ההילולא של אדמו"ר הזקן ככ"ד בטבת — שצריכה להיות ביום השבת-קודש זה.³

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר:

(1) ביצה ב.ב.
 (2) זח"ב סג.ב. פח.א.
 (3) חסר קצת (המו"ל).
 (4) "היום יום" כ"ג בשבט — מ"אלול רצ"ד.
 (5) ראה 'דרכי חיים ושלוש' סתתרט"ג. ושי"ג.
 (6) שה"ש ג.יא.
 (7) שהש"ר פ"א,א (יא).

ג. ויש לבאר סיפור זה על-פי דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸ – אודות אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שכאשר ראה מאורע מסויים (שגם אחרים ראוהו), ביאר תוכנו בעבודת ה': תורת החסידות מלמדת לקחת את הפנימיות של כל דבר, גם דבר פשוט, וללמוד מזה הוראה בעבודה.

וכיוון שכן, הרי לא יפלא אשר מתיבה אחת ששמע אדמו"ר הזקן מווגתו הרבנית, ניתוספו עניינים בתורת החסידות, בניגונים ובעבודה.

ד. וביאור הדברים:

מבואר בחסידות⁹ ש"מצווה" היא מלשון צוותא (וחיבור), היינו, שעל-ידי קיום המצוות נעשה צוותא וחיבור של האדם שמקיים המצווה עם הקב"ה, מצווה המצוות.

והמשל לזה¹⁰ – מחכם גדול המצווה לאיש פשוט לעשות איזה דבר עבורו: חכם גדול שכל מהותו הוא עניין החכמה והשכל – הרי איש פשוט שאינו עוסק במושכלות, לא זו בלבד שאינו תופס מקום אצלו, אלא עוד זאת, כאילו אינו בעולם כלל, שכן, אצל חכם גדול, מציאות שאינה שכל אינה נחשבת למציאות כלל. אמנם, כאשר החכם מצווה לאיש פשוט לעשות איזה דבר בשבילו, והאיש פשוט מקיים את ציווי החכם – אף שמקיימו לפי כוחו – אזי נעשה צוותא וחיבור בין האיש הפשוט להחכם גדול.

ודוגמתו בנמשל בנוגע לקיום המצוות – שאף-על-פי שמציאות הנבראים אינה בערך כלל אליו יתברך, וגם קיום המצוות שלהם אינו אלא לפי כוחם, מכל-מקום, נעשה על-ידי זה צוותא וחיבור עם הקב"ה.

ומזה מובן גם בנוגע לצדיקים שדומין

לבוראם:

כשם שבנוגע להקב"ה, אף שהנבראים אינם בערך אליו כלל, מכל-מקום, כאשר מקיימים מצוותיו של הקב"ה, לפי כוחם, נעשים בצוותא (ויתירה מזה ב)חיבור עם הקב"ה – כך גם בנוגע לצדיקים, אף שאין אנו בערך אליהם כלל, ומצד גודל מעלתם אין לנו שייכות אליהם, מכל-מקום, על-ידי לימוד תורתם, שבה הכניסו את עצמותם¹¹, הרי, עם היות שאין אנו מבינים את המאמרים אלא לפי השגתנו בלבד, נעשה על-ידי זה צוותא וחיבור עם בעל המאמר, ועד שנעשים "זיינע" (שלו) – כלשון אדמו"ר הזקן בסיפור הנ"ל: "דיינער".

ד. ועניין זה מודגש במיוחד בנוגע ללימוד ספר התניא:

כ"ק מו"ח אדמו"ר כותב במכתבו הידוע¹² ש"ספר התניא הוא ספר התורה שבכתב בתורת חסידות חב"ד". כלומר: כשם שבגילוי דתורה יש תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, כך יש גם בתורת החסידות, תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, וה'תורה שבכתב' דתורת החסידות הוא ספר התניא.

ובתורה שבכתב – הן בתורה שבכתב כפשוטו, חומש, והן בתורה שבכתב דתורת החסידות, ספר התניא – מודגש ביותר שההבנה שלנו אינה אלא לפי השגתנו בלבד, כפי שממשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב הנ"ל: "התניא הוא כחומש. כל ישראל, מגדול שבגאונים עד ערכן שבקטנים, לומדים חומש, וכל אחד לפי ערכו יודע מה שיודע, ואין שום אחד יודע מאומה, וכל הגדול יותר יודע יותר הפלאת המושג".

ובכן: אף-על-פי שהלימוד שלנו בספר

⁸הש"ת עמ' 73. ועוד.
⁹11) דות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ו, ח. במדבר"פ", ה. אסת"ר פ"ו, ב.
¹⁰12) ראה לקו"ש חכ"ז עמ' 24. וש"נ.
¹¹13) אגרות-קודש שלו ח"ד עמ' רסא.
¹²14) שם ס"ע רסו.

וימדרו את חייהם בעבודה קשה (א,יד)

"וימדרו את חייהם" – המצרים ירדו תחילה לחייהם הרוחניים של ישראל (שרק עליהם אפשר להחיל את ההגדרה "חיים") והערימו קשיים בכל הנוגע לשמירת התורה והמצוות. "בעבודה קשה" – כאשר העם נכנע ללחץ הרוחני, גרם הדבר בעקיפין לשעבוד גשמי, "עבודה קשה" כמשמעותה. אם בני-ישראל לא היו נכנעים ללחץ הרוחני, לא היו משתעבדים גם בגשמיות.

תופעה זו חוזרת ונשנית במשך כל הגלויות של עמנו.

(לקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 487)

איש מצרי הצילנו (ביט)

משה, מושיען של ישראל, נולד בשנה המאה ושלושים לירידת יעקב ובניו למצרים (כי יוכבד אימו, שנולדה בין החומות, היתה בת ק"ל בלידתו). דבר זה נרמז במחצית הראשונה של תיבת "מצרי": מ"צ – בגימטרייה 130.

לאחר מאתיים ועשר שנה שהיו בני ישראל במצרים, נגאלו על-ידי משה. דבר זה נרמז במחצית השנייה של תיבת "מצרי": ר"י – בגימטרייה 210. וזהו "איש מצרי הצילנו".

(לקוטי לוי-יצחק לזוהר, חלק א, עמ' א)

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו (ג,א)

מסופר במדרש (רבה), שכשהיה משה רועה את צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לבריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיוון שהגיע משה אליו אמר: לא הייתי יודע שרץ היית מפני שהיית צמא, עייף אתה! הרכיבו על כתפו וחזר אל שאר הצאן. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל...

לפינו רמז נפלא: ה'גדי' אינו בורח מן ה'עדר' בגלל רשעותו ודון-ליבו; הוא עושה זאת מתוך צימאון. נשמתו צמאה לאלוקים, אך אין הוא יודע שאפשר לרוות את צימאוןו במי התורה, ולכן הוא פונה לרעות בשדות זרים...

רועה ומנהיג אמיתי הוא מי שמכיר ומגלה את הסיבה הפנימית לבריחת הגדי, ולכן הוא רודף אחריו ומחזירו למוטב.

(מהתוועדות חג השבועות תש"מ)

לא ידעתי את ה' (ה,ב)

שם הוי' הוא בחינת אלוקות שלמעלה מהטבע, ושם אלוקים הוא בחינת האלוקות כפי שהיא במידה מצומצמת שנתלכשה בטבע ("אלקים" בגימטרייה "הטבע"). זהו שאמר פרעה "לא ידעתי את הוי'": על-פי דרך הטבע אין לישראל שום אפשרות לצאת ממצרים; ושם הוי' שלמעלה מהטבע "לא ידעתי" – הוא מנותק ומובדל מדרכי הנהגת הטבע ואינו מתערב בו.

אך לאמיתו של דבר, מאיר שם הוי' למטה כמו שהוא מאיר למעלה, ללא כל שינוי, כי ממנו הכול. ועל-ידי הניסים והנפלאות של יציאת מצרים נוכח גם פרעה לדעת ולהכיר בשם הוי', כמו שנאמר (שמות ז') "וידעו מצרים כי אני הוי'".

(תורה-אור פרשת שמות, דף ג, עמ' ה)

פרשת שמות

ואלה שמות בני-ישראל הבאים מצרימה (א,א)

ההבדל בפשטות בין ספר בראשית לספר שמות הוא, שבספר בראשית מסופר על תולדות האבות והשבטים, שזו ההכנה ליציאת עמ-ישראל, ואילו בספר שמות מסופר סיפור יציאת מצרים ונתינת התורה.

אלא שאם כך יש לתמוה, למה התחלת ספר שמות אינה בסיפור יציאת מצרים, שאז נולד עם-ישראל, אלא בגלות מצרים דווקא?

ויש לומר, דהנה אף שבספר שמות מסופר סיפור לידת עם ישראל ונתינת התורה, אבל ההתחלה של סיפור זה אינה במתן-תורה, ואף לא ביציאת וגאולת מצרים, אלא דווקא בגלות מצרים, המסמלת את הייחודה ל'מצרים' והגבולים של העולם ככלל.

שכן, מכיוון שתכלית התורה היא בירור העולם, לכן גם ההכנה למתן תורה היתה על-ידי עבודה בתוך גלות מצרים, באופן שענייני מצרים נכנסו לרשות ישראל, לתחום הקדושה.

(לקוטי שיחות, כרך ל, עמ' 253)

ואלה שמות בני ישראל... שבעים נפש (א,א-ה)

שקולים הן ישראל כעבא השמים. נאמר כאן שמות ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר "מונה מספר לכוכבים לכולם בשמות יקרא". אף הקב"ה, כשירדו ישראל למצרים מנה מספרם כמה היו (מדרש רבה)

"מספר", מעצם טיבו, מבליט את המכנה-המשותף של הדברים הנמנים ומשטש את ההבדלים שביניהם. לעומת זאת, קריאת "שם" משקפת את המיוחד והשונה שיש בכל פרט ופרט בפני עצמו. בכל יהודי קיימות שתי הבחינות גם יחד: "מספר" וקריאת "שם". מספר – רומז לנקודת היהדות שהיא שווה אצל כל בני-ישראל. קריאת "שם" – רומזת לסגולה וליתרון המיוחדים כל יהודי.

לכן התבטאה חיבתו של הקב"ה לישראל בשני דברים אלו, כדי להודיע גודל חיבתם הן מצד נקודת היהדות המשותפת לכולם, והן מצד מעלתו המיוחדת של כל יהודי ויהודי כפרט. "מונה מספר לכוכבים לכולם בשמות יקרא".

(לקוטי שיחות)

שבעים נפש (א,ה)

אצל בני-יעקב נאמר "נפש" בלשון יחיד, ואילו בתולדות עשו (בראשית לו) נאמר "נפשות ביתו", בלשון רבים. כי בצד הקדושה מורגשת אימת הקב"ה ולכן שוררת שם התכללות ואחדות (ברוגמת שני שרים יריבים, שבבואם לפני המלך מתבטלים ממציאותם ומתאחדים לדעה אחת); ואילו בצד הקליפה שוררים פירוד וריבוי.

(סידור עם ד"ח רסב,ב)

דבר מלכות

התניא אינו אלא לפי השגתנו בלבד, מכל-מקום, על-ידי לימוד התניא בכל יום – על-פי ה"מורה שיעור" שסידר כ"ק מו"ח אדמו"ר

ללמוד תניא בכל יום (שורות אחדות על-כל-פנים) – נעשה צוותא וחיבור עם נשיאנו

ויאמר אדמו"ר הוקן, בניגון כדרכו – "עם מצווה אחת

הנני שלך, עם קיום המצוות – עד כמה אנו של

הקב"ה!", ונשען על מוזות הפתח, ושקע בדבקות

הגדול, אדמו"ר הוקן (שהיה נשמה חדשה¹⁵), מבחוק, תהיה ידו על העליונה לנצח), אלא גם לגבי ה"מנגד" שבו גופא, אשר לפעמים יכול להיות שהמנגד שבו יהיה גדול יותר מאשר המנגד שמבחוץ.

1. ועוד כותב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב הנ"ל¹⁶: "סיפר בן רבנו (אדמו"ר האמצעי)... (ש)בגלל המסירת-נפש הלוו (של רבנו הוקן) על תורת החסידות, פסקו בבית-דין של מעלה, אשר בכל עניין של תורה, יראת-שמים ומידות טובות תהיה יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה".

ומובן, שכאשר לומדים תניא בכל יום (שורות אחדות על-כל-פנים) נעשים בכלל "הולכי בעקבותיו" (של אדמו"ר הוקן), ויש לבאר דיוק הלשון "הולכי בעקבותיו", שעם היות ה"עקב" דרגה היותר תחתונה באדם, הרי לאידך, יש מעלה בהעקב דווקא, שהוא בטל להנפש וקשור עם הנפש יותר מכל שאר האברים (כמבואר במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שיצא לאור זה עתה¹⁷). ודוגמתו בנידון דידן, שעם היות הלימוד שלנו לפי השגתנו בלבד, בחינת עקב, נעשה על-ידי זה צוותא וחיבור עם העצם של אדמו"ר הוקן –

מספרים אודות החסיד ר' שמואל מונקעס, שכבואו בפעם הראשונה לליאזנא, הגיע באמצע הלילה, כאשר כל בתי העיירה היו שרויים בעלטה, ובחפשו מקום ללון, הבחין שבאחד הבתים מאיר עדיין אור. – היה זה ביתו של אדמו"ר הוקן. דפק ר' שמואל בדלת, ונכנס לביתו של אדמו"ר הוקן, באומרו שרוצה ללון כאן. אמר לו אדמו"ר הוקן: וכי לא מצאת לך בית אחר היכן ללון בו? השיב לו ר' שמואל: גם בית זה הוא בית יהודי. אמר לו אדמו"ר הוקן: אקרא אפוא את הגוי שיגרש אותך. נענה ר' שמואל ואמר: "רבי, מיין גוי איז גרעסער פון אייער גוי!"... (הגוי שלי גדול יותר מהגוי שלך...) – וזוה התחילה התקשרותו של ר' שמואל מונקעס אל רבינו הוקן. –

וזהו המכוון ב"ידם על העליונה" – שיהיה הניצחון על המנגד שבו, הגוי שבו, לבטלו מכל וכול, ועל-ידי זה יתבטל במילא גם המנגד

17 ד"ה אין הקב"ה בא בטרונאי, תרפ"ה (פ"ה) – קונטרס קה (כא בטבת תשי"ג). נדפס לאח"ז בסה"מ קונטרסים ח"ג עמ' קכד. סה"מ תרפ"ה

15 לקו"ד ח"ג תעח,א ואילך. סה"ש תש"ה עמ' 127 ואילך.

16 שם ס"ע רסד ואילך.

שמבחוץ – כיוון שכל מציאותו באה מהמנגד שבו. ולהעיר, שעניין זה (שמציאותו של המנגד שמבחוץ באה מהמנגד שבו) אינו רק על-פי חסידות, אלא זוהי גמרא מפורשת: בנוגע "להתגרות ברשעים" – מחלקת הגמרא¹⁸ בין "צדיק גמור" שמוותר לו להתגרות ברשעים, ל"צדיק שאינו גמור", שאסור לו להתגרות ברשעים, שכן, "רשע... צדיק ממנו בולע, צדיק גמור אינו בולע". ונמצא, שהאפשרות להיות "רשע בולע צדיק" אינה אלא מצד ה"רשע" שבו ("זיין אייגענער רשע"), שאינו צדיק גמור. ומוזה מוכן שכאשר בטל המנגד שבו, אזי נתבטל בדרך ממילא המנגד שמבחוץ.

* * *

18. בכ"ד בטבת צריך לערוך סיום הש"ס – על החלוקה שהיתה בכ"ד בטבת דאשתקד (אף-על-פי שבשנה זו נערכה חלוקת הש"ס בי"ט בכסלו)¹⁹. אך מפני הקושי לערוך התועדות בכ"ד ימים רצופים (הן היום, כ"ג בטבת, והן מחו, כ"ד בטבת), ייערך סיום הש"ס עתה. אמנם, בעומדנו ביום השבת לא ייאמר פלפול בנגלה ("זאגן שבת א נגלה פלפול, וועט עס זיין עפעס א מאדנע הוראה לרבים"), אלא על-פי חסידות, ובפרט שהעניין דלקמן (בסיום הש"ס) ביארו כ"ק מו"ח ארמו"ר בא' המאמרים האחרונים²⁰.

19. בסיום הש"ס שנינו: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר²¹ הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות". ועל-פי הכלל²² בדרשת "אל תקרי כו' אלא

כו", שהדרש אינו שולל את הפירוש הפשוט, אלא מוסיף עליו – הרי ב' הפירושים ("הליכות" ו"הלכות") שניהם אמת, ולא עוד אלא שיש להם שייכות זה לזה, שמהפירוש הפשוט באים להפירוש שעל-דרך הדרש, כדלקמן.

1. "הליכות עולם" – קאי על כללות עבודתו של יהודי בבירור העולם, שזוהי תכלית ירידת הנשמה בגוף, לברר ולהעלות את הגוף ונפש-הבהמית וחלקו בעולם. ועניין זה נעשה על-ידי לימוד התורה – שזוהו עניין ד"השונה הלכות". ובפרטיות יותר:

בתיבת "עולם" יש ג' פירושים²³: (א) מלשון העלם, דהיינו הסתר, (ב) מלשון עלם, שפירושו נערת וכוח (תוקף), (ג) לשון זמן.

וכל ג' הפירושים שייכים גם להפסוק "הליכות עולם":

על-פי האמור ש"הליכות עולם" הוא עניין בירור העולם – מובנת השייכות לב' הפירושים הראשונים, מלשון העלם והסתר ומלשון תוקף, שהרי בירור העולם קאי לא על עולם-הבא אלא על עולם-הזה, שבו הוא תוקף ההעלם, והעניין ד"הליכות עולם" הוא בירור תוקף ההעלם שבעולם.

והשייכות דפירוש הג', לשון זמן – מובנת על-פי הדרשה ד"כל השונה הלכות בכל יום": מהדרש ד"אל תקרי הליכות אלא הלכות", יודעים רק שצריך להיות "שונה הלכות", אבל מניין למדים שצריך להיות "שונה הלכות בכל יום"?

והביאור בזה – שעניין זה למדים ממה שנאמר "הליכות עולם", מלשון זמן, היינו, שלימוד ההלכות ("הליכות" – "הלכות")

הרמב"ם על-פי פשוט הדברים כתב **על הסדר** – ואיך זה שהלכות קידוש-החודש – קרוב לסוף זמן הכתיבה!! ועל-כרחך צריך לומר, שאז הגיה וכתב התאריך של תקליח בפנייה הטי"ז

אחר-כך השיב על שאלתי הראשונה:

1) אמרתי כמה פעמים שגם לי מותר לומר "שלא כנילי".

2) אפ"ל הקדמה ולהניח פנוי מקום מספר (המדויק של) הפרקים.

3) בכמה הקדמות מוכח – שנכתבו לאחר כל הספר (אף שכתבתו על-מנת לתנו להמעתיקים לרבים – היינו מצוה צח היה לאחר זה).

4) הלשון "חומר" יש לפרש ולהשתמש בו בנוגע מתחיל **ממראי-מקומות** בלבד איפוא מדובר (על-דרך דהרמב"ם בספר-המצוות כרטיסיה) ועד קודם להנוסח המזוקק הכי טובי.

שוב שאלתי:

לאחר כל המענות לא נתברר אל נכון מסקנת כ"ק ארמו"ר שליט"א באופן כתיבת ס'פר הרמב"ם:

נכון אמנם שישנם כמה אופנים בכתיבת הקדמה – לפני התחלת כתיבת הספר: אחר סיומו, או בין עריכה ראשונה לשנייה. אך בנוגע לרמב"ם ברור שכתבה בין עריכה ראשונה (שהתחילה לערך תתקל"א) לשנייה (שהסתיימה בתחלת תתקמ"א). השאלה היא רק מה היתה עריכה הראשונה (שבה כבר נכתב התאריך תתקל"ו בהלכות שמיטה) ומה היתה עריכה השנייה (שבה נכתב התאריך תתקל"ח בהלכות קידוש-החודש).

והרבי הכ"מ השיב:

בפרטים **שבספק** – באופן שהוא הגיוני יותר. בפרטים **שאינם** בספק – ועתה **אתחיל** היינו **התחלה** ועל-דרך זה בהשאר.

כל התאריכים כולם – מפורש בשי"ש שהיו כותבים **טופס** ואחר-כך בבוא הזמן מהפכים אותו **לתורף** – על-ידי הוספת התאריך והמקום וכי'.

הרבי הכ"מ השיב על שאלתי הראשונה: הרי הכרח הוא, כיוון ששינה **הראשון** מוכרח לתקן כל שלאחריו.

ועל השאלה השלישית:

כנראה גם הוא "אוחז" התיבה ושוכח העניין. בהרמב"ם לא אמר ההלכות להנוכחים כי אם **כתבו בפני עצמו** וידע שיגיע כתבו (פרק זה) לאחרים לאחר **כמה וכמה שנים** – ומה הטעם לכתוב זו מפני **שכותבו אז!** וכנראה שנמשך להזכירו בהלכות אלו (וכמה וכמה פעמים) "שנת העיקר" – ששנת תקליח זו היא כו'.

על זה שאלתי שוב:

במ"ש שעיקר הראיה, שחשבונות הרמב"ם לתתקל"ח ניתוספו לאחר שגמר עריכת הספר והיגהו, ש"איך זה שהלכות קידוש-החודש – יהיה קרוב לסוף זמן הכתיבה".

לא נתבררה הכוונה בזה, שלכאורה קל לומר (כמבואר בלקוטי-שיחות חלק כ, עמ' 548): "וההקדמה הרי נכתב לאחר שכבר... היה כל ה"חומר", מוכן אצלו, אבל – קודם לכתוב הספר, וכמו שמסיימה: **ועתה אתחיל** לבאר משפטי כל מצווה כו'".

שלפי זה לכאורה אפשר לומר בפשטות שהספר נערך כמשך עשרה שנים תתקל"א-מא, משנת תתקל"א עד תתקל"ו הכין החומר, שאז כתב ההקדמה; לאחר זה התחיל עצם הכתיבה, כך שהלכות קידוש-החודש נכתבו בשנת תתקל"ח – בתחלת הכתיבה.

והרבי הכ"מ השיב:

המדובר לא בבניין בית (זיז הכין כל החומר – ושלמה התחיל בבנייה) כי-אם בכתיבת ספר אליבא **זהלכתא בפועל ממש** ושסומך על הכתוב בפסקי-דין לפני זה, ואם לדעתו הי"פשוטת" שהכין

(21) חבוקק ג, ג.

(22) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. וענין מו"נ ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ז ח"ג תשובה אלף סח (תרמ"ג). אנציק' תלמודית ערך אל תקרי (כך ב' בתחלתו).

(23) ראה סה"מ תש"ח עמ' 160. ועוד.

עמ' רסב ואילך.

(18) ברכות ז, ב.

(19) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ג סי"ב.

(20) ראה ד"ה מי העיר ממוזה בטה"מ תש"ג

(תאריך ה"פתח דברי": כ"ד טבת תשי"ג) פ"ט

(עמ' 141 ואילך).

סאלאוויטיסק - שיקאגו

מרכז לענייני חינוך Merkos Linyonei Chinuch inc.
CENTRAL ORGANIZATION FOR JEWISH EDUCATION

תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבי מנחם מענדל עניאדורסאהן שליט"א
מיסודו של כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק צוקלעהיה נגנים זי"ע שניאורסאהן מליובאוויטש

ב"ה. ל"ב תמוז, תשמ"ז.

כבוד הרה"ג א"א נ"ג עוסק כצ"צ
ורב פעלים כו' וכו' הרב אהרן הלוי שלי

שלום וברכה!

מתכבדים אנו להביא לכת"ר חשורה מיוחדת והוא הספר שזכינו להו"ל זה עתה, "תקופת לימוד הרמב"ם - כל החורה לכל העם". הספר פותח אשכנ"ל התקופה לימוד הרמב"ם" בהקפד הכלל-ישראלי.

הספר (הכתב) והמכתב נשלח לכת"ר ע"י בא כחנו הנכבד שי' שזכה לסדר חגיגת הסיום בקהלתו הק" לאור הוקרה על השתתפות כת"ר שנתנה להצלחת והפצת תקנה קדושה זו וכך נכתב, גם בספר הזה לדורות, תודה על העבר וכו'.

כידוע צתה תקנה זו להחפש ת"ל בכל תפוצות ישראל, ואלפי רבבות אנשים מכל החוגים מקיימים כ"ה לימוד זה, דבר יום ביומו, להגדיל תורה ולהאדירה.

חגיגות הסיום, שמחה של מצוה לגמרה של תורה, התקיימו ברוב עם וברוב פאר והדר בכל מקום ומוקם בעולם, בהשתתפות רבבות יהודים השמחים בשמחת התורה והמצוה, ובראשות גדולי ישראל, אדמו"רים, רבנים ראשי ישיבות, מכל החוגים, שהביאו ברכותיהם למאווע ולתקנה הגדולה.

בספר שלפנינו - תיאור חלק מחגיגות הסיומים וגם חלק מהתמונות היות שלא הגיעו לידניו התמונות מכל המקומות והאירועים.

מהחגיגות באח"ק, ת"ו, הבאנו תיאורים של החגיגות המרכזיות בלבד. באח"ק הופיע אלבום מיוחד ובו תיאורים על החגיגות שנערכו שם.

הספר שלפנינו משקף, איפוא, רק חלק מחגיגות השמחה של כלל ישראל, בשמחה גדולה וקדושה זו של סיום "המקבץ לתורה שעל פה כולה, אולט דרכו משתקפת באופן ברור האחרות הגדולה לטעם קמים והענות של כל חלקי עם התורה במסגרת שמחת התורה של סיום לימוד הרמב"ם".

תקנתו ותפלתו שע"י קיום בקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א כשהכריז ע"ד התקנה "יש להתאחד ע"י לימוד הכולל את התורה כולה" יתקרב קיום יעוד הרמב"ם "ולא יח" עסק העולם אלא לדעת את ה' בלבד" בגאולה האמיתית והשלמה ע"י מ ש ל ח צדקנו בעגלא לידו ממש.

בכבוד
הרב חס"א חתוב
חיים יהודא קרינסקי

נ"ב: מתכוננים אלו להו"ל בע"י ספר ליקוט הדברי תורה שנאמרו בעת החגיגות (אלו-שלא הופיעו עדיין בקובצים ש"ל ע"ע) ונשמח לשמוע מכת"ר בזה.

DEPARTMENTS: PUBLICATIONS • BOOKMOBILE • FARMERS • SERVICEMEN • DAY SCHOOLS • VOCATIONAL SCHOOLS • YOUTH CLUBS - MESIBOS SHABBOSES
STATISTICS AND RESEARCH • EMPLOYMENT BUREAU • CONSULTATION AND INFORMATION • RELIGIOUS RELEASE INSTRUCTION • SUMMER CAMPS

ד) לפום ריהטא נראה הטעם שנקט בפרק ט' שנת תקל"ל שהיא השנה שנשארה בה רק שנה אחת לאחר השלכת המחזוריים הגדולים; ובוזה מבאר מה שאמר בסוף ההלכה שלפני זה שלאחר ההשלכה צריך להוסיף יום אחד ו' שעות לכל שנה. ועל זה מתחיל בהלכה

שלפנינו כיצד, ומתחיל משנה אחת.

הרבי הכ"מ הוסיף בתחילה על תמצית הדברים שבישיחה הנ"ל:

לא פרשתי הקלאץ ראייה על זה, ובמילא אין איש מעוררן.

צריך להיות בכל זמן, וכיוון ש"יומי מיפסקי אהרדי"²⁴, ו"כל יומא ויומא עביד עבידתיה"²⁵, מובן, שלימוד ההלכות בכל זמן פירושו "השונה הלכות בכל יום".

כפי שהם למעלה, כמובא בדרושי חסידות²⁸ שמתן-תורה היה יכול להיות באופן שבני ישראל יעלו למעלה לקבל התורה, והטעם לכך שמתן-תורה היה באופן ד"וירד ה' על הר סיני"²⁹, הוא, כשביל בירור העולם -

"אקרא לגוי שיגרש אותך", אמר אדמו"ר הזקן לחסיד ר' שמואל מונקעס. השיב לו ר' שמואל - "רבי, הגוי שלי גדול מהגוי שלך!"

א. אמנם, על-פי האמור שעל-ידי לימוד ההלכות נעשה בירור העולם, נמצא, שפירוש הדרש - "אל תיקרי הליכות אלא הלכות" - מביא לפירוש הפשוט - "הליכות עולם", בירור העולם, אף שבדרך כלל הסדר הוא להיפך, שהפירוש הפשוט מביא להפירוש על-דרך הדרש.

* * *

ב. אמרו חז"ל³⁰ "כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם" - שזהו אחת העצות להיפטר מהגלות ולהביא את המשיח.

ובכן: המאמר שנאמר לעיל (ד"ה היושבת בגנים) - מיוסד הוא על מאמר ושיחה (בעניין המלאכים) שאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע באור לכ"ד בטבת תרס"ז³¹. - הכתביד של המאמר לא ראיתי, אבל ישנה הנחה של כ"ק מו"ח אדמו"ר על מאמר זה³² (ואי"ה אחר השבת אתן להעתיקו). והשיחה - נדפסה בספר השיחות תורת-שלום³³.

ג. בשיחה הנ"ל ביאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מפני מה מגיע להמלאכים שיקבלו מזיו אור כ"ק אדמו"ר רבנו הגדול בגן-עדן - שזהו

24) נזיר זא, ובפרש"י.
25) זוהר ח"א רה, סע"א. רסד.ב. ח"ג צד, רע"ב.
26) שבת פ.ח.ב. ואילך.
27) תהלים ח.ב.
28) סה"מ הש"ת עמ' 114. תש"ד עמ' 214.
29) תש"ט עמ' 153 ואילך. תש"י עמ' 224.
30) יתרו יט.כ.
31) אבות פ"ו מ"ו.
32) כ"ק אדמו"ר אמר שבדרך כלל אינו מציין את דרושי רבותינו נשיאינו שעליהם מיוסדים המאמרים, כי, דרושים אלה הם בה"כתבים" שלא נדפסו, ובמילא, הציון אליהם אין בו תועלת. ומה גם שבכלל אין זה נוגע כו'.
33) נסמן בהמאמר הערה 3.
34) ס"ע 85 ואילך.

לפי שהמלאכים מגפפין ומנשקין את אותיות התורה והתפילה שלמטה כדי להעלותם למעלה³⁴, שהרי הכל צריכים סיוע מלבר ר' חייא כו'.

– הכוונה היא לדברי הגמרא³⁵ "בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי, לבר מגורהקא דר' חייא דמנפשיה סליק ונחית".

אמנם, על-פי זה יכולים לחשוב שרבנו הזקן הוא בכלל אלה שצריכים סיוע כו' – הנה על זה המשיך כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וסיפר סיפור שממנו מוכח שרבנו הזקן לא היה צריך לסיוע כלל.

וזה דבר הסיפור (ססיפרו גם כ"ק מו"ח אדמו"ר באחת משיחותיו³⁶ באריכות יותר):

פעם אחת התענה אדמו"ר האמצעי תענית חלום. כשנודע הרב רבנו הזקן, הענישו על זה – כיוון שדעתו של רבנו הזקן לא היתה נוחה מדרכים כאלה – שלא הניחו להיכנס לאמירת דא"ח פעמיים. ואחר כך שאל רבנו הזקן את בנו אדמו"ר האמצעי מה חלמת, והשיבו: בחלומי נהר מים גדול, ומעבר לעבר מונח דף עץ על פני רוחב הנהר, וכ"ק הרב המגיד – לפי המראה שתיאר אדמו"ר האמצעי – עבר על הדף, והתנענע, ואחר כך עבר רבנו הזקן על הדף, ולא התנענע.

– ואמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: מה צריכים להתענות על זה, לא ידעתי, עפעס ניט אזא געווארליקע זאך. עכ"ל. –

והשיבו רבנו הזקן: מה החידוש שלך, הרבי (הרב המגיד) עשה צדיקים, ואנוכי עשיתי

תודה לא-ל הרבה בעלי-תשובה גם כן.

– עניין זה שרבנו הזקן עשה הרבה בעלי-תשובה, הוא על-דרך המאמר³⁷ "משיח אתא לאתבא צדיקייא בתובתא", היינו, שגם אצל צדיקים צריכה להיות עבודת התשובה. וזהו החידוש של רבנו הזקן, אשר, להיותו נשמה חדשה³⁸, הוצרך לפעול עניין חדש בעולם (שהרי בשביל הגדלת וחיוזק הישנות אין צורך בנשמה חדשה), והוא – כמבואר בחסידות³⁸ ש"העולם טועים לומר (ש)דוקא אנשים פחותי הערך ובעלי עבירות הם הם הצריכים לתשובה, והאמת אינו כן כו'", אלא גם אצל אלה שהיו צדיקים כל ימיהם, צריך להיות עניין התשובה. –

ואחר-כך אמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: ער מעג האבן א ליכטיקן גן-עדן, ווי מ'זאגט (ראוי הוא שיהיה לו גן-עדן מואר, כפי שאומרים),

[ולהעיר, שברוך כלל מדגישים שהעיקר הוא הגילויים דלעתיד-לבוא, ולא גן-עדן, ואף-על-פי-כן נזכר כאן העניין דגן-עדן דווקא³⁹],

ער האט א סאך אידן דערלייכט דעם נפש (הוא האיר את נפשם של יהודים רבים), באור האמיתי ואור החיים ממקור חיי החיים דעצמות אור אין-סוף ברוך-הוא⁴⁰.

(קטעים משיחת שבת-קודש פרשת שמות, כ"ג בטבת, מברכים החודש שבט היתשי"ג; תורת מנחם כרך ז' עמ' 274-291 – בלתי מוגה)

34) ראה זוהר ח"א כג,ב. ח"ב רא,ב. וראה גם הנסמן בהמאמר הערה 58.
35) ב"מ פה,ב.
36) לקו"ד ח"ד תשנה,ב ואילך.
37) ראה זח"ג קג,ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב,ב. ובכ"מ.
38) לקו"ת דרושי ר"ה ס,ד. וראה לקו"ת ר"פ

האזינו. ובכ"מ.
39) חסר המשך הביאור (המ"ל).
40) חסר סיום השיחה. – נזכר גם על-דבר הדעות אם האנשים שיהיו בזמן תה"מ יצטרפו לשוב לעפר קודם התחייה (ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ב עמ' עה) – המ"ל.

של הגה"צ רבי משה וולפסון לרבי בעניין המובא בשם הרה"צ מרוז"ן, "שהרמב"ם ז"ל היה ראוי להיות גואל צדק, שהרי חיבר חיבורו על כל הדינים שאינם נוהגים בזמן הזה רק לימות המשיח. אלא מפני שהדור לא היה ראוי לכך, על כן בא הראב"ד ועשה השגות עליו".

בתגובה השיב לו הרבי [במקום אחד נאמר כי התשובה היא מפסח-שני תשמ"ה]:

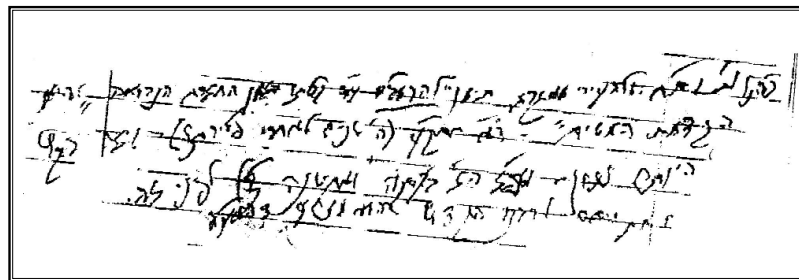
כהנ"ל נתי' ות"ח. ולהעיר מאגרת תימן להרמב"ם על-דבר קבלתו בזמן החזרת הנבואה "והיא הקדמת המשיח" – ד"א תתק"ע (ה' שנים לאחר פטירתו) – וזה הקץ היותר נכון – ועל-פי זה הרי זה בעתה, ואחישה צריך להיות לפני זה.

ומתייחס לרבינו הקדוש שהוא מזרע דוד המלך ע"ה.

הרמב"ם בהלכות 'קידוש החודש', כיוון שבפעם הא' כתבו הרמב"ם בשנת תתקל"ל ובפעם הב' בשנת תתקל"ח, ואז הגיה וכתב התאריך של תתקל"ח בפרק י"א הלכה ט"ו. כמוצאי שבת-קודש העתקתי את הדברים האלה ושאלתי עליהם כמה שאלות:

(א) תאריך זה של שנת תתקל"ח הוא העיקר שעשה אותו הרמב"ם לכל החשבונות שמפרק י"א ואילך, ונזכר גם בפרק י"ב ה"ב, פרק י"ג ה"ט, פרק י"ד ה"ד, פרק ט"ו ה"ח ועוד. ועל-פי זה יהיה צורך לומר שכל החשבונות שבפרקים אלו הישב וכתב מחדש בשעת ההגהה שבשנת תתקל"ח.

(ב) נכון אמנם שהקדמת הרמב"ם נכתבה

בשנת תתקל"ז, כנזכר בה בפירושו. ועריכת ספר הרמב"ם נמשכה כמו עשר שנים, כמו שכתב בתשובתו (ונזכר בהשיחה) ולפי זה היה אפשר לומר שבשנת תתקל"ח הגיה בשנייה, ולא נכלל זה בעשר השנים. אמנם בהערות לדברי ימי ישראל (חלק ד, עמ' 353) מבא מכתב-יד שעריכת הספר נשלמה בח' כסלו תתקמ"א, ואם-כן עדיין לא התחילה עריכתו בשנת תתק"ל, שהוא התאריך הנזכר בפרק ט', ה"ז, כנזכר בהשיחה.

(ג) סגנון הלשון בפרק ט – "תקופת ניסן של שנת תתק"ל" (ולא כמו בפרק י"א – "משנה זו... שהיא שנת תתקל"ח" – ועל-דרך זה בפרק י"ג ה"ט ואילך) נראה שלא זו השנה שעומד בה הרמב"ם בעת כתיבת הלכה זו.

בספר 'עבודת הקודש אצל הרבי מליובאוויטש' (ג.י. תשנ"ה), עמ' קנה-קנה, מציג הרב שלום דובער שיחי' לוי' שקלא-וטריוא של הרבי עמו בדבר התאריכים הנזכרים בספר 'יד החזקה' לרמב"ם. להלן הדברים בלשונם:

בשבת-קודש חוקת תשד"מ ביאר הרבי הכ"מ את דבר שינוי התאריכים שנוקט

שינויים בתאריכים ברמב"ם

בשבת-קודש חוקת תשד"מ ביאר הרבי הכ"מ את דבר שינוי התאריכים שנוקט

שנקרא "מורה נבוכים". הרבי ציין ליד הקטע הזה את המשפט-המנחה הבא:
כתב כמה חיבורים בחכמת הרפואה ובחקירה, היותר מפורסם שבחקירה – הוא מו"ג... [=מורה-נבוכים]

הרבי למלך, על הרמב"ם והסולטן

להלן תרגום חופשי ממכתב ששיגר הרבי לחסן השני מלך מרוקו בשנת תשמ"ה (פורסם ב'כפר חב"ד' גיליון 991 עמ' 154-155):

בי"ה, כ"א באייר, תשמ"ה
 12 במאי 1985

הוד מלכותו המלך חסן השני
 מלך המלוכה המרוקנית
 הארמון המלכותי
 רבט

שלום וברכה:

יש לי הכבוד והעונג לשגר להוד מלכותו ברכות כנות ואיחולים לבניים בקשר ליום ההולדת ה-850 של המורה והחכם המהולל, הרופא והפילוסוף המפורסם, הידוע בעולם בתור 'מיימונידס', ובראשי התיבות של שמו היהודי, רבי משה בן מיימון – רמב"ם.

יום הולדתו של הרמב"ם בי"ד בניסן, בערך בשנת (1135 – 4895), היה ההזדמנות לחגיגות ברחבי העולם בכל המדינות החופשיות, יחד עם קהילות יהודיות בכל המקומות, כולל הקהילה היהודית ההיסטורית בארץ המבורכת של הוד מלכותו. הוד מלכותו וכל אורחי מרוקו גרמו לזיקה מיוחדת עם טקס זיכרון היסטורי זה, מכיוון שזה מתקיים במדינה שלכם, ובעיר פס, ששם הרמב"ם מצא מחסה, עם משפחתו, מפני איסובלנות דתית. בפס היתה להרמב"ם ההזדמנות לפתח את הידע שלו ברפואה, בשיתוף פעולה עם רופאים ערבים חשובים, אשר עמדו לימינו באופן טוב כאשר התיישב בסופו של דבר בקהיר ונקרא לכהן כרופאו האישי של הסולטן סאלאדין ומשפחת המלוכה. תחת פטרונו של הסולטן, הרמב"ם היה מסוגל להמשיך לכתוב את יצירותיו המהוללות, בערבית ובעברית, אשר זיכו אותו במקום בולט בקרב המהוללים שבבני האדם בכל הזמנים.

משמח מאוד שיכולים לערוך השוואה בין העמדה האדיבה של משפחת המלוכה כלפי הרמב"ם בזמנו של הרמב"ם ובין העמדה של היהדות בת זמננו תחת שלטונו הנדיב של הוד מלכותו, שממשיך את המסורת של אביך המהולל, הוד מלכותו המלך מוחמד החמישי זכרונו לברכה.

למעשה, באווירה תורמת זאת, השלוחים התרבותיים שלנו יחד עם הקהילות היהודיות במרוקו, שמונהגים בידי מנהיגים רוחניים יוצאים מן הכלל, ומנהיגים מן השורה, ובראש ובראשונה יזינו הכי נכבד, אדם בעל התמסרות והשיגים יוצאים מן הכלל, מר דוד עמאר, נשיא הקהילה היהודית בקזבלנקה, והמוכיר הכללי של ועד הקהילות היהודיות במרוקו – היו מסוגלים לייסד ולנהל שורה של מוסדות חינוכיים ותרבותיים ראויים לשבח, אשר במשך השנים הקימו תלמידי-חכמים גדולים ומנהיגים רוחניים אשר חבים חובה לארץ הולדתם ולקהילות שבהן נולדו והתחנכו.

האזרחים היהודים, כמו כל אזרחי מרוקו, נתברכו למעשה במונרכיה מהוללת, אשר חכמתה וטוב ליבה נזדווגו להחלטה בלתי-ניתנת לערער כלפי עקרון החירות והדמוקרטיה, מתוך התמסרות אישית לטובתם של כל האזרחים ולמורשת של ארץ המערב במרחק הגדול ביותר.

הייתברך ימשיך להרעיף ברכות נדיבות על הוד מלכותו ועל משפחת המלוכה, ועל כל העם במרוקו, במידה מלאה של בריאות ושלווה, הן בגשמיות והן ברוחניות.

יורשה לי לסיים בנושא שבו הרמב"ם פותח ומסיים את ספר ההלכה שלו, "משנה תורה", ביחס לכך שהידיעה של האלוקות היא הבסיס לעתיד המין האנושי; העולם האידיאלי שבו אין שום קנאה ולא תחרות בין יחידים ואומות, אלא רק שלום, צדק וטוב לב תחת ה' אחד.

בברכה,

(ח"ק)

ראוי היה להתגלות כמשיח

בספר 'שמן ששון מחבר'יך', כרך ב, עמ' 55 מסופר:

"פעם כתב ר' אברהם יצחק שי' וולפסון בנו

מצד מציאותם האמיתית אין בני-ישראל שייכים למצרים

עבודה מתוך תוקף האמונה והציפייה לביאת המשיח

כיוון שמצד מציאותם האמיתית ("בני ישראל") אינם שייכים למצרים, והיותם במצרים (לא במקומם האמיתי) הוא באופן ד"הבאים מצרימה", לשון הווה, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", ו"באותו יום" גופא ברגע זה (רגע ההווה) ממש – מודגשת יותר אצלם כוונת ותכלית בואם מצרימה, שברגע זה ("רגע כמימרא", שיש בו שיעור זמן דאמירת ג' אותיות "רגע") ימלאו שליחותו של הקב"ה לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ועל-דרך זה בכל רגע ורגע ש"באים מצרימה" מחדש, ועד לרגע האחרון דומן הגלות – שגם לאחר כל אריכות וקושי הגלות, אינם שייכים לגלות, ואין זה מקומם, כך שהיותם בגלות ברגע זה, רגע האחרון של הגלות, אינו המשך טבעי לגלות ארוכה וקשה, אלא מצב חדש, "כאילו אותו יום (ואותו רגע) נכנסו למצרים". ולכן נעשית העבודה כל משך זמן הגלות עד לרגע האחרון דומן הגלות בכל התוקף, ומתוך תוקף האמונה בביאת המשיח, ציפייה ותקווה חזקה לביאתו תכף ומיד ממש.

(משיחת שבת-קודש פרשת שמות, י"ט בטבת תנשי"א; תורת-מנחם – התוודעויות' תנשי"א, כרך ב, עמ' 137-138)

מתכוננים לגאולה על-ידי לימוד הרמב"ם והלכות מלך המשיח

בנוגע לפועל, הכוונה היא שעבודת בני-ישראל עתה צריכה להיות "להביא לימות המשיח", לגלות כבר מיד בפועל איך המצב ד"הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב ד"גאולת-ישראל", על-ידי זה שמתכוננים בעצמם ומכינים אחרים למצב של "ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום הילולת הרמב"ם – על-ידי חיזוק והוספה בלימוד ספר משנה-תורה להרמב"ם, כולל – על-ידי השתתפות (או להוסיף חיזוק בזה, אם כבר משתתף) בלימוד הרמב"ם דכמה וכמה מבני-ישראל, ג' פרקים ליום, פרק אחד ליום או בספר המצוות, ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח – בשני הפרקים האחרונים של הלכות מלכים בסיום ספר משנה-תורה.

ונוסף ללימודו הוא בזה, להשפיע גם על עוד מבני-ישראל מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"והעמידו תלמידים הרבה", ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי-צדק שעל-ידי עצם ההחלטה ברבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו, שלאחרי שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו... ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'", שאז "בחזקת שהוא משיח", שכבר יהיה "משיח בודאי", על-ידי זה ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקיבץ נידחי ישראל... ויתקן את כל העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

(משיחת שבת-קודש פרשת שמות היתשני"ב, ספר-השיחות היתשני"ב, כרך א, עמ' 257)

ה"מורה" האמיתי של כל הדורות

מכתב מיוחד של הרבי למלך מרוקו על הרמב"ם בתקופת הסולטן □
 דיון מקיף ומרתק בתאריכים שבספר 'יד החזקה' □ תקנת לימוד
 הרמב"ם היומי גם לתלמידי הישיבות □ פרטים מעניינים בתולדות
 הרמב"ם □ הרבי משתמש בפסקי הרמב"ם ומצרף אותן לשליחות
 הספרים ברוסיה □ לרגל כי טבת, יום ההילולא של הרמב"ם

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

שלום עמ' קו) נכתב כי "לערך ל"ג בעומר יצא צעטיל [פתק] מכ"ק אר"ש להנהלת הישיבה בנוגע להנהגת הבחורים בשייכות להמבצעים ובין הדברים היה קטע זה".

...תלמידי ישיבה שבאו מאה"ק והיתר הרמב"ם בזה, המפורסם בסי' יד החזקה, מובן ופשוט, אשר לשבת וללמוד בשקידה בשמירת כל סדרי הישיבה בדיוק.

"שניהם יעבדו ביחד איתכם"

ביום ראשון, כ' טבת תשמ"ח (יומן 'השליחות המיוחדת', תשס"ג, עמ' 1), מסר הרבי לשלושת חברי המשלחת שנסעה לרוסיה – הרב ד"ר ניסן מינדל, הרב שלום-דובער לויץ והרב שלמה קונין – דף מהמאמר (קונטרס כ"ד טבת תשמ"ח, מאמר שבת פרשת שמות תשי"ג, שהוגה ונמסר לדפוס בכ' טבת, הנמסר הם עלי ההגהה של המאמר) ואמר להם: "הרי היום הוא היארצייט [הילולא] של הרמב"ם, והשבוע כ"ד טבת היארצייט של אדמו"ר הזקן, ושניהם יעבדו יחד איתכם".

ר"ש קונין אמר: "והרבי יחד איתם", וענה הרבי: אמן.

באיגרת בשפה האנגלית ששלח הרבי בשנת תשל"א (פורסמה בתרגום-חופשי ב'כפר-חב"ד' גיליון 900 עמ' 121) מתבטא הרבי:

זו משמעות הפסוק "חונך לנער על פי דרכו", כפי שמוסבר באריכות על-ידי הימורה נבוכים, הימורה האמיתי של כל הדורות, הוא הרמב"ם, בהקדמתו לפירושו על המשניות, שכפי שנוחץ ללמד ילד בהדרגה, על-פי תפיסתו ויכולתו, כך יש ללמד גם מבוגרים, שהם "ילדים" בכל הקשור לידיעה ולהבנה.

"מה שהרמב"ם קובע"

"מה שהרמב"ם קובע שיש לשבת וללמוד הוא גם לפני פסח, בפסח עצמו ולא רק אחרי פסח" – כך התבטא הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת מצורע תשל"ל (שיחות-קודש תשל"ל, כרך ב).

השיחה כוונה לתלמידים מארץ-ישראל, שבאו לשהות ב'קבוצה' בחצר הרבי למשך השנה. הדברים הנ"ל התייחסו ככל הנראה לפסקי-דין הרמב"ם (בהלכות מלכים) בדבר האיסור לצאת מארץ-ישראל לחוץ-לארץ.

ועוד באותו עניין – ביומנו של הרה"ח הרב שלום-דובער שור ע"ה (ספר זיכרון – דברי

חידושים על הרמב"ם - "דבר בעיתו"

במכתב-חוזר של צא"ח המרכזי בניו-יורק, ששוגר לאנ"ש לקראת היום הבהיר י"א בניסן תנש"א (פורסם בספר 'אראנו נפלאות' עמ' 122 – והוגה כנראה על-ידי הרבי כמדי שנה) נכתב:

"חיה יתירה ומיוחדת לתקנת כ"ק אדמו"ר שליט"א בדבר לימוד שיעור היומי ברמב"ם, אשר על כל אחד ואחת מוטלת החובה והזכות להשתתף בעצמו בלימוד הרמב"ם ולהשפיע על אחרים שיקבלו עליהם תקנה זו, ולסדר "סיומים" ברמב"ם בכל מקום ומקום".

בערב פסח תנש"א (שם, עמ' 129), לאחר תפילת מנחה ואמירת שיחה, חילק הרבי שטרות לצדקה. כשעבר הגה"ח הרב יצחק שיחי' רייטפארט ונתן לרבי ספר חדש, 'בדבר מלך' על הרמב"ם, נתן לו הרבי דולר נוסף, ואמר (בחיוך): "דבר בעיתו" (=ערב פסח הוא יום הולדת הרמב"ם).

תקנת הרמב"ם יומי לכולם

במהלך חלוקת השטרות (זורע צדקות עמ' 17) בראש-חודש כסלו תנש"א, עבר הרב אשר קצמן, מראשי ישיבת 'תורה ודעת', והזכיר אודות לימוד הרמב"ם על-ידי תלמידי הישיבות.

הרבי אמר: כמדומה שכבר עוררתי על כך... הנ"ל: גם בנוגע לתלמידי ישיבות? הרבי: לא רק תלמידי ישיבות אלא כולם.

מנהג שנתפשט - ג' פרקים ליום

וכך אמר הרבי אור לב' דראש-חודש מרחשוון תשנ"ב:

והיירצון, שמהדיבור בכל העניינים אלו, יתוסף בכל אחד מתלמידי הישיבות כאן, ובכל אחד מתלמידי הישיבות בכל מקום שהם – שילמדו את התורה כולה!... וזאת ניתן לקיים בפועל על-ידי לימוד הרמב"ם באופן שמסיימים את כולו

מתחילתו ועד סופו. ועל-דרך סיום הרמב"ם שסיימו זה עתה, בתחילת שבוע זה... ומיד אחר-כך התחילו עוד פעם מתחילת הרמב"ם, וגם זה – על-מנת לסיימו במשך השנה הבאה, כיוון שהלימוד הוא מתאים להמנהג שנתפשט – לימוד ג' פרקים ליום, שאז מסיימים בכל שנה את הרמב"ם, על-כל-פנים פעם אחת.

יצויין כי הרבי עצמו הדגיש (בפתק משנת תשד"מ) כי לימוד ספר הרמב"ם אינו שייך לזמן סדרי הישיבה.

עובדות בחיי הרמב"ם

בשנת תשי"ד כתב הרב ד"ר ניסן מינדל מאמר על הרמב"ם עבור 'שיחות לנוער' באנגלית ('טאקס אנד טיילס'). הרבי עבר על המאמר, תיקנו והגיהו (המאמר והתיקונים פורסמו ב'כפר חב"ד' גיליון 947 עמ' 58-60).

במאמר נכתב: עם זאת, מאחר שלא רצה להשתמש בתורה בתור אמצעי להרוויח את מחייתו, הוא גם למד רפואה.

הרבי מחק את המילים "הוא גם למד רפואה", ובמקום זה כתב: **בחר אומנות רופא** **למקור פרנסתו.**

במקור נכתב: ועד מהרה הוא נהיה מפורסם בתור הרופא הכי גדול בזמנו, והמלך (או הסולטן) של מצרים מינה אותו לרופאו האישי! הרבי הוסיף על כך: **לדוגמה, מגדלותו כרופא שמלך אנגליה בעת ההיא, ריטשארד** **ל'ב הארי שלח שלוחים אליו לשאול תרופה** **למחלתו – מלונדון.**

על שנאמר במקור: הרמב"ם גם כתב חיבור חשוב מאד בעברית על כל התלמוד, שאותו הוא קרא **"משנה תורה"** או **"יד החזקה"** סימן הרבי סימן-שאלה (ליד המילים "על כל התלמוד") וכתב בצד: **אינו על השי"א אלא קובץ פס"ד [=פסקי דינים].**

עוד נאמר במקור: "הוא רצה להפיץ את ידיעת ה' והראה את הדרך להתקרב לה' עבור אלה אשר היו אבודים ולא יכלו למצוא אותו ("נבוכים"), לכן הוא כתב חיבור פילוסופי